

چیرۆکی ناسیهی کچی مزاحم

ک: سعید یوسف أبو عزیز

وه رگێرانی: م/ صلاح الدین عبدالکریم

وه له سه لمانه وه ﷺ که ده فەرموویت: (خیزانه که ی فیرعه ون له بهر خۆر سزا دهدرا، کاتیک به جییان بهیشتایه فریشته به باله کانی سیبهری بو ده کرد وه خانووه که ی ده بینی له به هه شتدا. وه له اُبی رافعه وه ده فەرموویت: (فیرعه ون چوار میخی بو خیزانه که ی داکوتا بوو، پاشان ده ستاپیکی گه وره ی له سه ر سکی دانا بوو تا کو مرد.

ناسیه له کۆشکیکی خۆشدا ژیا نی به سه ر ده برد، خیزانی پیاویک بوو که فه رمانه وه ای میصری ده کرد، وه خوی زال کرد بوو به سه ر خه لکه که یدا به ناسن و ئاگر، خوای گه وره وه سفی ئه وه فه رمانه وه واییه وه خاوه نه که ی ده کات که ده فه رموویت: ﴿ إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُدِيحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴾ [القصص: ٤]

ﷺ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، وبعد: له (أبي هوريره وه) ﷺ ده فەرموویت: فیرعه ون چوار میخی بو خیزانه که ی داکوتا بوو بو هه ردوو ده ست وه هه ردوو پیی، وه کاتیک برۆیشتنایه وه به جییان بهیشتایه فریشته سیبهریان بو ده کرد، ئه ویش فه رمووی:

﴿ رَبِّ آتِنِي لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ [التحریم: ١١]

واته: ئه ی په ره ردگار لای خۆت خانوویه کم بو دروست بکه وه پزگارم بکه له فیرعه ون وه کرداره کانی وه پزگارم بکه له نه ته وه وه خه لکی خراپ. خوای گه وره ماله که ی نیشاندا له به هه شتدا.

ترساندى و هموو فالچى و جادوگره كانى
كۆكرده وه و پرسىارى لى كردن ده رباره
خه وه كهى، ئه وانيش ووتيان مندالئيك
له وان له دايك ده بيت و تياچوونى خه لكى
ميصر له سهر ده ستنى ئه وه ده بيت.

بويه فه رمانى كرد به كوشتنى مندالى
كوپو هيشتنه وهى مندالى كچ، تا پياوان و
مامانى ده ناروو ده گه ران به سهر
ئافره تانى سك پرده تاكاتى مندال بوونيان
بزنان، بويه هيچ ئافره تيك كوپى نابوو
ئىلا ئه وه سهر برانه يه كسهر سهر يان
ده برى، وه زياتر له يه كيك له زانايانى
ته فسير ده فه رمون: قبطى گازنده يان
كرد له لاي فرعون له كه م بوونه وهى (بنى
إسرائيل) به هوى كوشتنى كوپه كانيان و
مردنى پيره كانيان، چونكه ئه گه ر (بنى
إسرائيل) پياويان نه مينيت ده بيت ئه مان
ئيشى ئه وان بكه ن، بويه فيرعه ون
فه رمانى كرد ساليك كوپه كانيان بكورن و
ساليكيش نه يان كورن و وازيان لى به يئن،
وده لئىن (هارون عليه السلام) له سالى لى بورده كه
له دايك بووه و (موسى عليه السلام) له سالى
كوشتندا له دايك بووه.

واته: فيرعه ون لووت به رزى كرد به سهر
زه ويداو سنورى به زاندو سته مى كردوو
ژيانى دونيائى هه لباژارد به سهر ژيانى
دواپوژدا وه پشتى كرد له گوپرايه لى
په روه ردى گارى هه ره به رز، وه خه لكه كه شى
دابه ش كردبوو بوچه ند به شيك و چه ند
پارچه وه جوړئيك، هه ندى كيانى
ده چه وسانده وه كه برىتى بوون له (بنى
ئيسرائيل) كه له نه وهى (يعقوب) پيغه مبه ر
بوون عليه السلام، كه له و كاته دا ئه وان باشتري
خه لكى سهر زه وى بوون، كه ئه م پاشا
سته مكاره كافره زال ببوو به سهر يانداو
كردبوويانى به كويله و به كاريانى ده هينا
له خراپترين كارو پيشه دا، له گه ل ئه مه شدا
كوپه كانى سهر رده برى و
ئافره ته كانيانى بو تير كردنى ئاره زه وه كانى
به كارده هينا، به راستى ئه وه كه سيكى
ئاشوب گيپو خراپه كاربوو.

وه ئه وهى وای لى كرد ئه م كاره
ناشيرينانه بكات ئه وه بوو كه له خه ودا
بينى ئاگرئيك هات له (بيت المقدس) وه،
هه موو خانوو ه كانى ميصرو قبطى
سوتاندو زيانى به (بنى إسرائيل)
نه گه ياند كاتيك به خه به ر هات ئه م خه وه

واته: رینماییی کرا بۆ ئەم شتە و خرایه
دلاییه وه که لای نه ترسیت و خهفته تی لی
نه خویت، چونکه ئەگەر بیشپروات خوای
گه وره بۆتی ده گێریتته وه ده یكات
به پیغه مبه رو له دونیا و دواپۆژدا سه ره برزو
سه رکه وتووی ده کات.

ئه ویش ئە وه ی پپی و ترا جی به جیی
کرد به لام پۆژیکیان خستیه ناو
ده ریاکه وه له بیری چوو لایه کی حه بله که
لای خو ی ببه ستیت بۆیه به ده ریاکه دا
پۆیش و به لای مالی فیرعه و ندا تیپه پی
﴿فَالْقَطْعُ أَلُّ فِرْعَوْنَ﴾ واته: که س و
کاری فیرعه ون دۆزیانه وه ﴿لِيَكُونَ لَهُمْ
عَذَابًا وَحَرْنَا﴾ [القصص: ٨].

واته: بۆ ئە وه ی ببیت به دوزمن و
جیگای خه م و خه فه تیان.
زانایانی ته فسیر ده فه رموون:
جارییه کان له ده ریاکه دۆزیانه وه له ناو
تابوتییکی داخرا و نه یان ویرا بیکه نه وه
تاهینایان و خستیانه به رده ستی فیرعه ون
(ناسیهی كچی مزاحم کوپی عبید کوپی
ریان کوپی ولید) که گه وره ی میصر بوو
له سه رده می یوسف پیغه مبه ر ﷺ، ئە ویش
کاتیك ده رگای تابوته که ی کرده وه و

وه دایکی زۆر ترسا وه و سک پرییه که ی
شاردۆته وه و ئاشکرای نه کردوه، وه
کاتیك که (موسیٰ) ی بوو ﷺ خوای گه وره
به نیگا فیری کرد که تابوتییکی بۆدروست
بکات به حه بلێک بیبه ستیتته وه ئە گه ر
له که سیك ترسا بیکاته ناو تابوته که وه و
بیخاته ناو ده ریاکه وه و لایه کی حه بله که
لای خو ی بگریت (ماله که ی لای قه راغی
نیل بوو) که پۆیشتن رایبکی شیت
وبیگه رینیتته وه، خوای گه وره
ده فه رموویت:

﴿وَأَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَمْرًا مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ
عَلَيْهِ فَكَأَلِفِيهِ فِي الْبَرِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ
إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ [القصص: ٧].

واته: سروشمان بۆدایکی (موسیٰ) ﷺ
نارد که شیریی پی بده وه ئە گه ر لای
ترسایت ئە وا بیخه ره ناو ده ریاکه وه و لای
مه ترسی و خه فه تی بۆ مه خو ئیمه
خۆمات بۆتی ده گێرینه وه و ده یکه ین به
یه کیك له پیغه مبه ران.

وه ئە م سروشه سروشی نیگا و ئیلهام
بوو نه ک سروشی پیغه مبه رایه تی.

بەم شیوازە خوای گەورە ویستی
فیرعەون دوزمناکە (موسى) ﷺ لەمالی
خۆیدا گەورە بکات و هەستیشی ناکرد کە
ئەمە لەپاشەپۆژدا دەبیت بەدوژمنی.

وەک بلیتی قەدەر دەفەرموویت: (ئەى
پاشای ستمکار، هەلخەلتاوبەزۆرى
سەربازەکانی و دەسەلاتی زۆرو فراوانی،
ئەوا خوای گەورە کەس ناتوانیت زال بیت
بەسەریداو کەسیش ناتوانیت قەدەغەى
بکات و قەدەرەکانی سەرپیچی ناکریت،
برپاری داو کە ئەو مندالەى کە تۆ خۆتى
لی دەپارێزیت و بەهۆی ئەووە خەلکیکی
زۆرت کوشت کە لەژاردن نایەت،
بەخێوکردن و گەورە کردنی ئەم تەنها
دەبیت لەمالەکەى خۆت و لەسەر جیگای
خۆت بیت، وەپەرورە ناکریت تەنها
بەخواردن و خواردنەهۆى تۆ نەبیت و
لەمالی تۆدا نەبیت، وەتۆ کە بەخێوی
دەکەیت و گەورەى دەکەیت لە
نەینییەکەى نازانیت، کە تیاچوونی تۆ
دەبیت لەسەر دەستی ئەو بیت، چونکە
سەرپیچی ئەو حەقە ئاشکرایە دەکەیت
کە ئەو هیناویتی و ئەو سروشە بەدرۆ
دەخەیتەو کە بۆئەو دیت، بۆ ئەو هۆى

پەرەهۆى لەسەر لادا بینى پووی
دەگەشیتهو بەو نوره پیغه مبرایه تیبه،
کە بینى زۆر خۆشى ویست، کاتیک کە
فیرعەون هات ووتی ئەمە چییه؟ فەرمانی
کرد بەسەرپینى بەلام ناسیه نەیهیشت و
فەرمووی ﴿فُرْقَعَيْنِ لِي وَكَأَنَّ﴾ [القصص: ٩].
واتە: بیلبیلەى پۆشن کەرەهۆى چاوی
هەردوو کمانە.

فیرعەون ووتی: بۆ تۆ بەلی، بەلام بۆ
من نەخیر، واتە پیویستم پیی نییه.

پاشان ناسیه فەرمووی: ﴿لَأَنْقُلُوهُ عَسَىٰ
أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا﴾ [القصص: ٩].

واتە: مەیکوژن بەلکو سودمان پی
بگەیهنیت یاخود بیکەینه کورپی خۆمان
(چونکە خۆیان مندالیان نابوو) وەخوای
گەورە سودی پی گەیاندن، لەدوینادا
بەهۆی ئەووە هیدایەتی وەرگرت،
لەقیامەتیشدا خوای گەورە بەهۆی
ئەووە کردییه بەههشتهو.

﴿وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ [القصص: ٩].

واتە: نەیان دەزانن و هەستیان پی
نەدەکرد کەخوای گەورە دەیهویت چیان
پی بکات بەبەلای گەورە بۆ فیرعەون و
سەربازەکانی.

به خوشکه که ی ووت به دوایدا بگه پری و
 هه والم بۆ بیینه وه، ئه ویش ﴿فَبَصُرَتْ بِرَبِّهَا عَنْ
 جُنْبٍ﴾ له دووره وه بینیی و ته ماشای
 ده کرد وه کو بلایی ئه وی ناویت و به دوی
 ئه ودا ناگه پریت بۆیه فه رموی: ﴿وَهُمْ لَا
 يَشْعُرُونَ﴾ ئه وان ههستیان نا کرد، چونکه
 (مُوسَى) ﴿كَاتَيْكَ لَهُ مَالِي فِيرِعُونَ جِيْغِيرِ
 بوو ویستیان شیریی بده نی مه کی هیچ
 ئافره تیکی ناگرت و هیچ خوار دنیکی
 ناخوارد ئه وانیش دامابوون به ده سستییه وه
 هه ولیاندا هه رشتیک گونجاوه پیی بده ن
 به لام هیچی ناخوارد وه کو خوی گه وره
 ده فه رمویت:

﴿وَحَرَمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ﴾ [الفصص: ۱۲].
 واته: له پیشدا ئیمه خو مان شیریی هه موو
 که سیکیان له سه ری قه ده غه کرد بوو که
 بیخوات تا به هوییه وه بیگه پینینه وه بۆ لای
 دایکی خوی. ئه وانیش له گه ل مامان و
 ئافره تاندا ناردیان بۆ بازار به لکو
 ئافره تیکی بدوزنه وه که شیره که ی بخوات،
 کاتیک که ئه مان راوه ستا بوون خه لکی
 لیی کۆبوونه وه خوشکه که ی بینیی به لام
 وای نیشان نه دا که ئه م ده یناسییت،

توو تی کپرای خه لکی بزنانن که په روه ردگاری
 ئاسمانه کان و زه وی چی بویت ده یكات،
 وه هه ر ئه و به هیزو تواناو ده سه لاته).

گه ران به دوی (مُوسَى) دا ﴿﴾

دایکی (مُوسَى) له مال ده رچوو بۆ
 ئه وه ی شیر بدات به منداله که ی به لام
 له جیگای خوی نه بینیی، ته ماشای
 روبراری نیلی کرد هیچ شویننه وار یکی
 تابوته که ی نه بینیی، ئایا ده بییت بۆ کوی
 رۆشت بییت.

خوی گه وره ده فه رمویت:

﴿وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَى فَرِطًا إِنْ كَادَتْ
 لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَى قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ
 الْمُنْمَرِينَ﴾ [الفصص: ۱۰].

واته: دلای دایکی (مُوسَى) ﴿﴾ به تال و
 بی ناگابوو له هه موو کاروباریکی دونیا
 ته نه ا دلای لای (مُوسَى) ﴿﴾ بوو نزیك بوو
 خوی بۆ نه گیرییت و کاره که ئاشکرا بکات
 و به ئاشکرا پرسیاری بکات و به دوایدا
 بگه پریت ئه گه ر ئیمه ئارامیمان پیی
 نه به خشیا یه و جیگیرمان نه کردایه بۆ
 ئه وه ی له باوه پداران بییت، بۆیه دایکی
 (مُوسَى) ﴿﴾ وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ ﴿﴾

به لکو ووتی: ﴿ هَلْ أَذْکُرُّ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتِ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَصِیْحُونَ ﴾ [القصص: ۱۲].

واته: نایا که سیکتان پی بلیم که بیگرنه خویمان و خزمه تی بکن نه وانیش بوئم ناموژگاری کارو خزمه ت کار ده بن.

نه وانیش له گه لیان چوون بو مالیان، دایکی وهری گرت کاتیک که شیر ی پیدا مه مکی گرت و ده میژی و شیر ه که ی ده خواد نه وانیش زور دلخوش بوون و مژده ده ریکیان چوو بو لای ناسیه وئم موزده یه ی پیدا نه ویش بانگی دایکی (موسیٰ) ی کردو داوای لیگرد که لای نیمه بمینیتته وه و چاکه ی له گه لدا بکات، به لام نه و ره تی کرده وه و ووتی من هاوسه رو مندالم هه یه ناتوانم له مالی نیوه بمینمه وه مه گهر منداله که له گه لدا بنیریت، نه ویش منداله که ی له گه لیدا ناردوو مووچه ی بو برییه وه و به خشش و دیاری و پوشاکی زوری پیدا نه ویش گه پاندییه وه بو لای خوئی و خوای گه وره کوئیانی کرده وه.

خوای گه وره ده فره موویت:

﴿ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ [القصص: ۱۳].

واته: (موسیٰ) مان ﷺ گه پانده وه بو لای دایکی تاوه کو چاو روشن بیت و خه فه ت نه خوات و بو نه وه ی بزانییت په یمانی خوای گه وره حه قه، به لام زوربه ی خه لکی نه م شته نازانییت.

پاش نه وه ی دایکی (موسیٰ) ﷺ شیر ی منداله که ی داو له شیر ی برییه وه و گه پاندییه وه بو مالی فیرعه ون و له وی پیگه یشته و گه وره بوو، خوای گه وره ده فره موویت:

﴿ وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ ءَأْتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴾ [القصص: ۱۴].

واته: کاتیک (موسیٰ) ﷺ پی گه یشته و گه وره بوو دانایی و زانیاریمان پی به خشی وه به م شیوازه پاداشتی چاکه کاران ده دینه وه.

وه کاتیکیش خوای گه وره به خششی خوشی پزانده به سه ر (موسیٰ) دا ﷺ دانایی و زانیاری پی به خشی، پیچه وانه و دزایه تی فیرعه ونی ناشکرا کردو ره خنه ی

عیشا) دا بینی دوو پیاو شه‌ر ده‌کن و
 له‌یه‌کتری ده‌دن یه‌کیکیان له‌کۆمه‌ل
 وعه‌شیره‌تی (مُوسَى) یه‌و ﷺ نه‌وی
 تری‌شیان دوژمنی‌تی و له‌نه‌ته‌وه‌ی
 فیرعه‌ونه، نه‌وه‌ی که له‌عه‌شیره‌تی
 مُوسَى بوو ﷺ (بنی اسرائیل) ی بوو داوای
 یارمه‌تی و فریاکه‌وتنی له‌(مُوسَى) ﷺ کرد،
 قه‌تاده ده‌فه‌رموویت: نه‌وه‌ی که
 له‌نه‌ته‌وه‌ی فیرعه‌ون بوو (قبطی) بوو
 ویستی ئیسرائیلییه‌که ژیربار بکات و
 ئیشی پیبکات و داری پیه‌له‌بگریت بو
 چیشته‌خانه‌که‌ی فیرعه‌ون نه‌ویش ره‌تی
 کرده‌وه‌و به‌قسه‌ی نه‌کرد داوای
 فریاکه‌وتنی له‌(مُوسَى) کرد ﷺ.

ئیمامی القرطبی ده‌فه‌رموویت: (بویه
 داوای فریاکه‌وتنی له‌موسی کرد چونکه
 سه‌سه‌ختی سته‌ملیکراو دین و فه‌رز بوو
 له‌سه‌ر هه‌موو میلیه‌تان و له‌شه‌ریعه‌تی
 هه‌موویاندا هه‌بووه).

(مُوسَى) ﷺ خوی ئاماده‌کرد بو
 فریاکه‌وتنی سته‌ملیکراوه‌که‌و هه‌ردوو
 ده‌ستی کۆکرده‌وه‌و له‌سه‌ر سنگی

لی‌گرتن که په‌رستن بو فیرعه‌ون و بت
 نه‌نجام ده‌ده‌ن.

ابن زید ده‌فه‌رموویت: فیرعه‌ون
 (مُوسَى) ﷺ ده‌رکرد له‌شار موسی چه‌ند
 سالیك له‌شار دور که‌وته‌وه‌ خه‌لکیش
 له‌بیریان کرد نه‌میش له‌پوژی چه‌ژندا بوو
 هاته‌وه، خوای گه‌وره ده‌فه‌رموویت:

﴿ وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَى حِينٍ غَفْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا
 رَجُلَيْنِ يَمْتَنِلَانِ هَذَا مِنْ شِيعِنِهِ وَهَذَا مِنْ عَدُوِّهِ
 فَاسْتَخَفَّهُ الَّذِي مِنْ شِيعِنِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ
 مُوسَى فَقَضَى عَلَيْهِ قَالَ هَذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ
 مُضِلٌّ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي
 فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ قَالَ رَبِّ
 بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهيرًا لِّلْمُجْرِمِينَ ﴿١٧﴾
 فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفًا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا الَّذِي اسْتَنْصَرَهُ
 بِالْأَمْسِ يَسْتَصْرِحُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَعَوِيٌّ مُّبِينٌ ﴿١٨﴾
 فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَمْوَسَّى
 أَنْتَ بَدَأْتَ تَمَاقُطُنِي كَمَا كَفَرْتَ فَسَاءَ بِالْأَمْسِ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ
 تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ
 ﴿١٩﴾ [القصص].

واته: (مُوسَى) ﷺ هاته‌وه‌و ده‌گه‌رایه‌وه
 بو‌ناو‌شار له‌کاتی بی‌ئاگایی خه‌لکه‌که‌دا
 (له‌نیوه‌پو یاخود له‌نیوان مغریب و

هەرگیز من نابم به پالپشت و یارمه تیده‌ری
کافران و تاوانباران.

هاته‌وه ناوشار ده‌ترساو چاودی‌ری
ده‌کردو ئاوری ده‌دایه‌وه، به‌م شی‌وازه
ده‌پۆی بینی ئه‌و پیاوه (به‌نی ئیسرائیلی)
یه‌ی که پیشتر پرزگاری کرد دیسان له‌گه‌ل
قبطی‌یه‌کی تر شه‌رده‌کات و به‌قسه‌ی
ناکات که ده‌یه‌وئیت ئیشی پی‌بکات،
دیسان داوای فریاکه‌وتنی لی ده‌کات،
(مُوسَى) پی‌ی فه‌رموو تو زور گوم‌پرایت
و گوم‌پرایه‌که‌ت ئاشکرایه که به‌هۆی تووه
پیشتر من که سی‌یکم کوشت ئیستا
ده‌ته‌وئیت یه‌کی‌کی تر بکوژم، پاشان
(مُوسَى) ویستی ئه‌و قبطی‌یه که
دورژمنی خو‌ی و (به‌نی ئیسرائیلی)
یه‌که‌یشه بترسینیت و قه‌ده‌غه‌ی بکات و
دوری بخاته‌وه و پرزگاری بکات لی ی،
(بنی ئیسرائیل) یه‌که واتینگه‌یشت که بو
ئه‌م دیت چونکه به‌توندی قسه‌ی له‌گه‌ل
کرد بو‌یه پی‌ی ووت: ئه‌ی (مُوسَى)

ده‌ته‌وئیت بمکوژیت هه‌روه‌کو چون پیشتر
که سی‌یکت کوشت، تو ته‌نها ده‌ته‌وئیت

پیاوه‌که‌ی داو پیاوه‌که‌مرد، هه‌رچه‌نده
(مُوسَى) مه‌به‌ستی کوشتنی نه‌بوو.

ئیمامی حسن ده‌فه‌رمووئیت:
له‌وکاته‌پشداو له‌و حاله‌ته‌دا کوشتنی کافر
حه‌لال و دروست نه‌بووه، چونکه له‌کاتی
ده‌ست هه‌لگرتن بووه له‌کوشتن.

پاشان یه‌کسه‌ر له‌خوا پاراپه‌وه‌و
فه‌رمووی: ئه‌ی په‌روه‌ردگار من سته‌م
له‌خۆم کرد لیم خۆشبه‌خوای گه‌وره‌ش
لی‌ی خۆش بوو به‌پراستی خوای گه‌وره
لی‌خۆش بوو به‌سۆزو په‌حم و میهره‌بانه‌.

قه‌تاده ده‌فه‌رمووئیت: سویند به‌خوا
زانی ته‌نها ریگای پرزگاری داوای
لی‌خۆش‌بونه بو‌یه داوای له‌خوا کرد، پاشان
به‌رده‌وام ئه‌م شته‌ی له‌سه‌ر خو‌ی
ده‌ژمارد له‌گه‌ل ئه‌وه‌ی که ده‌یزانی خوا
گه‌وره لی‌ی خۆش بووه، تاله‌پۆژی
قیامه‌تیشدا ده‌فه‌رمووئیت: من که سی‌یکم
کوشت که فه‌رمانم پی‌ی نه‌کرا بوو
به‌کوشتنی.

پاشان فه‌رمووی: ئه‌ی په‌روه‌ردگار
به‌هۆی ئه‌و به‌خششانه‌ی که به‌منت
به‌خشیه‌وه له‌پله‌و پایه‌و عیزه‌ت و نیعمه‌ت

بالادهست و سته مكار بيت له سهر زهوی
تو ناتته ویت كه سیك بیت له چاكسازان.
بویه هه والی كوشتنی قبطی یه كه
له لایهن (موسى) وه له میصر بلاو
بووه تاگه یشته فیرعه ون.

خوای گه وره ده فهرموویت:

﴿ وَجَاءَ رَجُلٌ مِّنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ يَسْعَىٰ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنَّكَ
الْمَلَأُ يَا تَمْرُونَ بِكَ لَيَقْتُلُونَكَ فَأَخْرِجْ إِنِّي لَكَ مِنَ
الْأَنْصَارِ ﴿٢٠﴾ فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي
مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾ [القصص: ۲۰ - ۲۱].

واته: پیاویك كه ناوی (حزقیل) بوو
ئیمانداربوو له وپه پری شاره وه به خیرایی
هات و به زهیی به (موسى) دا هاته وه و
ووتی: ئه ی (موسى) ده سه لاتداران
راویژده كه ن و پیلان داده نین بو كوشتنت
له توله ی ئه و قبطی یه ی كه كوشتت، بویه
له شار ده رچوو شار به جی بهیله به راستی
من ئاموژگاریت ده كه م

(موسى) یش له شار ده رچوو
ده ترساو چاودییری ده كرد نه كه سیك
بیبینیت. فه رمووی په روه ردگار پزگارم
بكه له نه ته وه ی سته مكاران.

(موسى) له زهوی میصر ده رچوو
به ره و مه دیهن و گه یشته لای بهنده ی
چاك (شعیب) ئه ویش یه كیک
له كچه كانی خووی لی ماره كرد،
ماره ییه كه ی ده سال خزمهت بوو، له پاش
ئه وه ی (موسى) ماوه ی خزمهت
كردنه كه ی ته واو كرد خیزانه كه ی
گه پانده وه بو میصر وه لای کیوی
طوره وه رپویشت له وی خوای گه وره
قسه ی له گه ل كردو كرا به پیغه مبه ر
پاشان خوای گه وره فه رمانی پیکرد
كه بچیت بولای فیرعه ون چونكه زور
سته می كردوه و سنوری خوای گه وره ی
به زاندوه:

﴿ أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴾ [طه: ۲۴].

وه كاتیك (موسى) گه رایه وه بو
زهوی میصر خووی و هارونی برای
چوون بولای فیرعه ون و پییان ووت: ﴿ إِنَّا
رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تَعَذِّبْهُمْ قَدْ
جِئْنَاكَ بِآيَاتٍ مِّنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مِنْ أَتْبَعِ الْهُدَىٰ ﴾
[طه: ۴۷].

واته: ئیمه نیردراوو پیغه مبه ری
په روه ردگارتین (بنی ایسرائیل) نازاد

واته: ئایا ئیمه خویمان تویمان پهره رده نه کرد به مندالی، وه نه تمان کوشت ههروه کو چون مندالانی ترمان ده کوشت، وه تو سالانیکی زور لای ئیمه مایته وه ئیتر که ی تو بووی به پیغه مبهه؟! وه تو کاره خراپه که یشت نه جامدا که بریتییه له کوشتنی قبطی یه که وه تو که سیکی کافری.

(مُوسَى) ﷺ فه رمووی: به لای من کوشتم به لام من نه و کاته که سیکی نه زان بووم پیش نه وه ی زانیاریم بو بیت لای خوی گه وره وه، وه کاتیکیش له ئیوه ترسام له ده ستتان رامکرد بو مه دیه ن و له وی خوی گه وره سروشی بو ناردم و کردم ی به پیغه مبهه، وه تو مننته ده که یته به سه ر مندا که منت پهره رده کردووه که چی خوت (بنی ایسرائیل) یت کردووه به کویله و ده یانکوژیت که نه وان نه ته وه ی منن بو یه مننته مه که به سه رمدا.

وه پاش کومه لیک گفتوگو (مُوسَى) ﷺ گومانه لاوازه کانی فیرعه ونی به تال کرده وه که ده بوایه له پاش بیستنی ئیمانی به خوی گه وره بهینایه به لام لووت به رزی و خو به زل زانی نه یه یشت ئیمان

بکه و وازیان لی بینه و سزایان له سه ره هه لگره ئیمه موعجیزه مان له لایه نی پهره رده گارتته وه بو هیئاوه (که گوچانه که ی ده ستیتی) و سه لام له سه ره که سیکی بیت که شوینی هیدایه ت ده که ویت.

پاشان پییان ووت: نه گه ره سه ره که شی و لووت به رزی بکه یته نه وا: ﴿إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ﴾ [طه: ۴۸].
واته: ئیمه سروشمان بو هاتووه له لایه ن پهره رده گاره وه که سزای خوی گه وره توشی که سانیک ده بیت که به دروی بخه نه وه و پشت هه لکه ن له هیدایه ت.

فیرعه ون قسه کانی (مُوسَى) ﷺ ی - که پیشتر به خیوی کردبوو - پی سه یر بوو ده ستی کرده باسکردنی چاکه کانی به سه ریییه وه ﴿قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ سِنِينَ﴾ (۱۸) وَفَعَلْتَ فَعَلْتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿۱۹﴾ قَالَ فَعَلْنَاهَا إِذَا وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ ﴿۲۰﴾ فَفَرَزْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خَفَّيْتُمْ فَوْهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۲۱﴾ وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنَّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿۲۲﴾ [الشعراء].

بهینیت به لکو طوغیان و سهرکه شی کردنی زیادی کرد.

﴿ فَحَشَرَ فَنَادَى ﴿۳۳﴾ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى ﴾

[النازعات: ۲۳ - ۲۴].

واته: خه لکی کۆکرده وه و پیی ووتن من په روه ردگاری هه ره به رزتاتم.

﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم

مِّنْ إِدْنِ عَجْرِي ﴾ [القصص: ۳۸].

واته: فیرعه ون وتی ئه ی ده سه لاتداران و پیاو ماقولان نه مزانیوه جگه له من خوایه کی ترتان هه بیئت، به لکو ته نها من خوای ئیوه م.

وه له به رامبه ر به لگه روون و ئاشکراکاندا

که خوای گه وره پیشتیوانی (مُوسَى) ی ﷺ

پیکرد خیزانه که ی فیرعه ون (آسیه) موسلمان بوو، فیرعه ونیش په نای برد بۆسزادان و

ئازاردنی موسلمانان، ده ست و پیی

جادووگه ره کانی برپییه وه و له خاچی دان

پاشان کوشتیانی، پاشان رووی کرده آسیه ی

خیزانی فه رمانی پیکرد که کوفر بکات

به خوای (مُوسَى) و هارون، ئه ویش پشت

ئه ستوریوو به ئیماننه که ی و هه ره شه کانی

مێرده که ی به که م زانی، ئه ویش له خاچی داو

میخی بۆ داکوتی و ده ست و پییه کانی پیوه به سه ته وه، پاشان ده ستاریکی گه وره ی خسته سه رسکی وه کردییه به گه رمی خۆره سوتینه ره که بۆ چه شتنی سزایه کی زیاتر.

وه که به جییان به یشتایه فریشته

به باله کانی سیبه ریان بۆ ده کرد،

وه کاتیکیش که دلنیا بوو له نزیکى ئه جهل و

مردنی له خوای گه وره پاراپیه وه و وتی:

﴿ رَبِّ آتِنِي لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنَ

فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴾

[التحریم: ۱۱].

واته: ئه ی په روه ردگار لای خۆت

مالیکم بۆ دروست بکه له به هه شتدا

وه پرزگارم بکه له فیرعه ون و کرداره کانی

وه پرزگارم بکه له نه ته وه ی سته مکاران.

زاناکان ده فه رموون: هاوسی ی

هه لبرژارد له پیش مالدا.

ئیمامی القشیری: له ته فسیره که یدا

(لطائف الاشارات) ده فه رموویت:

ووتویانه: ئاسیه هیممه تی که م بوو کاتیک

که داوای مالیکى کرد له به هه شتدا وه مافی

خۆی بوو که داوای زیاتری بکردایه، وانیه

وه که هه ندیک واحالی بوونه، چونکه ئه و

فه رمووی: ﴿ رَبِّ آتِنِي لِي عِنْدَكَ بَيْتًا ﴾ .

گه وره یی ته شریب وایه به سهر هه موو
خوارده نه کانداندا.

وله نه نه سه وه ﷺ ده فهرموویت:
(أفضل نساء أهل الجنة خديجة بنت خويلد
وفاطمة بنت محمد ﷺ ومريم بنت عمران
وآسية بنت مزاحم امرأة فرعون)^(٢).

واته: باشترینی ئا فره تانی دونیا چوارن:
مه ریه می کچی عیمران وه خه دیجه می کچی
خوه یلید وه فاطیمه می کچی محمد ﷺ
وه ئاسیه می خیزانی فیرعه ون.

فلو كان النساء كمثل هذه
لفضلت النساء على الرجال
فما التأنيث لاسم الشمس عيب
ولا التذكير فخر لللهال

واته: گهر ئا فره تان وهك ئه مانه بن
ئه وا فه زلی ئا فره ت ده درا به سهر پیاواندا
وه می یی بو ناوی خور عیب نییه و
نییری یش بو مانگ فه خرو شانازی نییه.

وصلی الله وسلم علی نبینا محمد
وعلی آله وصحبه أجمعین

واته: ئه می په روه ردگای لای خووت
مالئیکم بو دوست بکه، ئه م داوای نزیکی
کرد له خوای گه وره، وه مالئیکی نزیک
له خوای گه وره باشتر له هه زاران کووشک
که نزیک نه بییت له خوای گه وره.

وه ئاسیه به رده وام دامه زراو بوو وه کو
شاخ له ژیر ئازارو ئه شکه نجه تا گیانی
ده رچوو وه لأمی په روه ردگاری دایه وه.
وه پیغه مبه ر ﷺ هه والمان پی دادات
ده رباره می پله و پایه و گه وره می که
ده فهرموویت:

(كامل من الرجال كثير، ولم يكمل من
النساء غير مريم بنت عمران، وآسية امرأة
فرعون، وإن فضل عائشة على النساء كفضل
الثرید علی سائر الطعام)^(١).

واته: له ناو پیاواندا پیاویکی زور
ته واوو کامل بوونه، به لأم له ناو ئا فره تاندا
که سیان کامل و ته واو نه بوونه ته نها
ئاسیه می خیزانی فیرعه ون و مه ریه می
کچی عیمران نه بییت، وه فه زل و گه وره می
عائیشه به سهر ئا فره تاندا وه کو فه زل و

(١) (متفق علیه، وانظر: مشکاة المصابیح: ٥٧٢٤).

(٢) (صحيح الجامع الصغير: ١١٣٥).